

Aan: Min EZ

Door: Ctgb

Datum: 02-05-2013

Aanleiding

5.1.2.e heeft op 9 maart jongleden een burgerbrief gestuurd aan Zijne Koninklijke Hoogheid, De Prins van Oranje. In deze brief wordt het standpunt naar voren gebracht dat het gebruik van neonicotinoïden in de land- en tuinbouw een gevaar oplevert voor de volksgezondheid. Het ministerie EZ heeft het Ctgb gevraagd om een reactie op de, voor het Ctgb relevante, standpunten van 5.1.2.e

5.1.2.e

Conclusie Ctgb

Gewasbeschermingsmiddelen worden in Nederland getoetst op hun veiligheid voor de mens (zowel toepasser, werker, omstander als consument), dier en milieu. Een dergelijke toetsing vindt plaats volgens de stand van de wetenschap en hierbij wordt uitgegaan van correct agrarisch gebruik. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het gebruik van deze stoffen bij de toegelaten toepassingen acceptabele risico's met zich meebrengt. Alle Nederlandse toelatingen voldoen aan de hiervoor geldende richtlijnen en richtsnoeren.

Het gebruik van neonicotinoïden en de mogelijke risico's die dit met zich meebrengt, staan wereldwijd in de schijnwerpers. Een voorbeeld hiervan is publicatie van de EFSA herevaluatie welke ingaat op de risico's van neonicotinoïden op de gezondheid van bijen. Het Ctgb houdt dergelijke ontwikkelingen nauwlettend in de gaten, neemt actief deel aan wetenschappelijke discussies en staat open voor nieuwe inzichten. Hierbij werkt het Ctgb nauw samen met vele partijen, zoals Ministeries, RIVM, EFSA en de NVWA. Mochten er onacceptabele risico's voor mens, dier of milieu worden geïdentificeerd voor bestaande toegelaten middelen, dan zal het Ctgb niet nalaten om hier zowel nationaal als internationaal actie op te ondernemen.

In de brief wordt aangedrongen op een paradigma verschuiving, ofwel een aanpassing van de huidige standaard voor risicobeoordeling waarbij 5.1.2.e lijkt te duiden op het risico voor de mens. Het Ctgb is van mening dat de risico's voor de gezondheid van de mens op dit moment goed zijn geborgd binnen het toelatingsproces. Hierbij wordt gebruik gemaakt van (inter)nationaal vastgestelde richtlijnen en richtsnoeren. Het Ctgb ziet geen aanleiding om deze aan te passen.

Verantwoordelijkheden Ctgb

In Europa worden alle werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen die in Europese lidstaten gebruikt (gaan) worden, in het proces van de toelating beoordeeld op hun veiligheid voor mens, dier en milieu. Dit gebeurt in het kader van Verordening (EG) 1107/2009 en in het verleden (tot juni 2011) in het kader van Richtlijn 91/414/EEG. Deze beoordelingen worden uitgevoerd in een gezamenlijk, peer-reviewed proces door de Europese toelatingsautoriteiten (in Nederland het Ctgb) en onder leiding van EFSA.

De toepassing van deze werkzame stof in gewasbeschermingsmiddelen wordt door de lidstaten beoordeeld. Met de komst van Verordening (EG) 1107/2009 is deze beoordeling geldig voor één van de Europese zones en wordt de toelating zonaal beoordeeld. De instantie die de toelating beoordeelt is het Ctgb. Het Ctgb toetst middelen aan de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden en relevante (inter)nationaal vastgestelde richtlijnen en richtsnoeren. Wanneer een middel acceptabele risico's met zich meebrengt voor mens, dier en milieu kan het toegelaten worden en mag het worden gebruikt binnen de door het Ctgb bepaalde beperkende voorwaarden. De beperkende voorwaarden kunnen van land tot land verschillen en zijn mede afhankelijk van de specifieke geologische en klimatologische omstandigheden van de lidstaat.

Middelen worden voor een beperkte tijd toegelaten en na een aantal jaren opnieuw geëvalueerd aan de hand van de laatste richtlijnen en richtsnoeren. Voldoet een middel daar niet meer aan, dan wordt de toelating niet meer verleend.

Probleemstelling

5.1.2.e vraagt aandacht voor het risico voor de mens bij gebruik van neonicotinoiden. Hij stelt dat neonicotinoiden volgens een vergelijkbaar mechanisme werken als kankerverwekkende stoffen en meent dat voor deze stoffen geen sprake kan zijn van een veilige dosis. Deze insecticiden zouden uitspoelen naar het grondwater en de geldende normen overschrijden. Hij stelt dat het risico van neonicotinoiden enorm wordt onderschat, en dat de werking van zeer lage doseringen enorm wordt versterkt door de blootstellingstijd. Hij dringt aan op paradigma verschuivingen. Om dit te onderbouwen verwijst 5.1.2.e naar diverse publicaties, lezingen, en een website.

Ctgb reactie op stellingen

In de brief stelt 5.1.2.e dat *de denkfout van Nederlandse universiteiten en overheidsinstanties zoals RIVM en Ctgb steeds maken, is dat de (huidige) ADI (acceptable daily intake) van deze bestrijdingsmiddelen voor een veilige marge zorgt*. Hij stelt dat *de werking van zeer lage doseringen enorm wordt versterkt door de blootstellingstijd*. Hierbij refereert hij naar zijn publicatie in het tijdschrift Toxicology¹.

Consumenten kunnen gedurende hun hele leven worden blootgesteld aan residuen van gewasbeschermingsmiddelen via de voeding. De bijbehorende grenswaarde (ADI) is een schatting van de hoeveelheid actieve stof, uitgedrukt in mg/kg lichaamsgewicht, die dagelijks gedurende een heel leven lang kan worden ingenomen zonder nadelige gezondheidseffecten.

Het toxicologische effect waarop de ADI gebaseerd is treedt meestal op na herhaalde blootstelling aan de stof. Aangezien de ADI is gebaseerd op een levenslange dagelijkse blootstelling hoeven incidentele overschrijdingen van de ADI geen reden tot zorg te zijn. De ADI is vastgesteld op basis van een uitgebreid toxicologisch dossier, en verkregen uit chronisch dierexperimenteel onderzoek, en bevat tevens nog een onzekerheidsfactor van 100. Het Ctgb is dan ook van mening dat het gebruik van de ADI wel degelijk zorgt voor een marge met acceptabele risico's voor de inname van genoemde bestrijdingsmiddelen.

5.1.2.e stelt dat de werking van zeer lage doseringen enorm wordt versterkt door de blootstellingstijd. Hierbij wordt gerefereerd naar een publicatie in het tijdschrift Toxicology waarin deze stelling bewezen wordt geacht voor diverse kankerverwekkende stoffen. Imidacloprid is echter geen kankerverwekkende stof. Daarnaast wordt in deze publicatie aangegeven dat deze versterkte werking van bv imidacloprid van belang is voor arthropoden (geleedpotigen) en niet van belang is voor vogels en zoogdieren. Dit vanwege de veel hogere gevoeligheid voor neonicotinoiden van arthropoden in vergelijking met vogels en zoogdieren. Het Ctgb is dan ook van mening dat de aangevoerde publicatie niet relevant is voor de gevoerde redenering.

---

¹ Tennekes HA. 2010. The significance of the Druckrey-Küpfmüller equation for risk assessment—the toxicity of neonicotinoid insecticides to arthropods is reinforced by exposure time. Toxicology. 2010 Sep 30;276(1):1-4.